

Regió Metropolitana de Barcelona

Catàleg de
paisatge

Volum IIb

Text Refós

Unitats de paisatge

Novembre de 2014

ÍNDEX VOLUM 2b

Cingles de Bertí i Gallifa	239
Montseny	257
Xaragalls del Vallès	277
Plana del Vallès	295
Baix Montseny	321
Collserola	341
Serra de Marina	361
Pla de Barcelona	379
Baix Maresme	397
Alt Maresme	417
Baixa Tordera	437
Ardenya - Cadiretes	455

ÍNDEX DE MAPES

Cingles de Bertí i Gallifa. Miradors / Itineraris	253	Alt Maresme. Miradors / Itineraris	433
Cingles de Bertí i Gallifa. Valors en el paisatge	255	Alt Maresme. Valors en el paisatge	435
Montseny. Miradors / Itineraris	273	Baixa Tordera. Miradors / Itineraris	451
Montseny. Valors en el paisatge	275	Baixa Tordera. Valors en el paisatge	453
Xaragalls del Vallès. Miradors / Itineraris	291	Ardenya - Cadiretes. Miradors / Itineraris	465
Xaragalls del Vallès. Valors en el paisatge	293	Ardenya - Cadiretes. Valors en el paisatge	467
Plana del Vallès. Miradors / Itineraris	317		
Plana del Vallès. Valors en el paisatge	319		
Baix Montseny. Miradors / Itineraris	337		
Baix Montseny. Valors en el paisatge	339		
Collserola. Miradors / Itineraris	357		
Collserola. Valors en el paisatge	359		
Serra de Marina. Miradors / Itineraris	375		
Serra de Marina. Valors en el paisatge	377		
Pla de Barcelona. Miradors / Itineraris	393		
Pla de Barcelona. Valors en el paisatge	395		
Baix Maresme. Miradors / Itineraris	413		
Baix Maresme. Valors en el paisatge	415		

ÍNDEX DE FIGURES

Figura 14.1: Visió general dels cingles de Bertí i de Puiggraciós, des de Santa Eulàlia de Ronçana.	239	Figura 14.14: El grau Mercader, una via de comunicació estratègica fins als anys 40 del segle XX.	246
Figura 14.2: El sot de Montmany, conegut també com els sots feréstecs, des del coll d'en Tripeta.	240	Figura 14.15: Sant Pere de Bertí, antiga parròquia rural que dona nom als Cingles de Bertí...246	
Figura 14.3: El riu Tenes, aigües avall del saltant de Sant Miquel del Fai.	240	Figura 14.16: Edifici del priorat de Sant Miquel del Fai, d'estil gòtic, i el salt del riu Rossinyol.	246
Figura 14.4: Carretera de Sant Feliu de Codines a Sant Llorenç Savall, a prop del poble de Gallifa. En bona part del seu recorregut conserva l'arbrat a ambdós costats de la calçada.	240	Figura 14.17: Camps de conreu a la vall de Riells, entre les encimbellades parets dels Cingles de Bertí.	247
Figura 14.5: El poble de Riells del Fai, als peus dels cingles de Bertí. A l'extrem dret, el turó de les Onze Hores. A l'extrem esquerre, Sant Miquel del Fai.	240	Figura 14.18: Els cingles de Sant Sadurní de Gallifa.	247
Figura 14.6: Mapa de la unitat de paisatge de Cingles de Bertí i Gallifa en el seu context territorial.	241	Figura 14.19: Visió dels cingles de Bertí i de Gallifa des del coll d'en Tripeta. El nucli urbà que apareix a la dreta de la imatge és Sant Feliu de Codines. La muntanya del Farell apareix a la dreta d'aquest nucli urbà. Al fons, Sant Llorenç del Munt.	248
Figura 14.7: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES.	243	Figura 14.20: Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002.	248
Figura 14.8: Reproducció de la coberta del llibre <i>La Dona d'aigua</i> de Joan Trias Fàbregas.	243	Figura 14.21: Nou creixement urbanístic a l'entorn de Riells del Fai, als peus dels cingles de Bertí.	248
Figura 14.9: Coberta de la primera edició d' <i>Els sots feréstecs</i> (any 1901).	244	Figura 14.22: La pedrera del Margarit genera un tall en el paisatge dels cingles de Bertí.	249
Figura 14.10: Les roques dels Cingles del Bertí constitueixen l'hàbitat de diverses espècies d'aus, com l'àliga cuabarrada, el falcó pelegrí i el duc.	244	Figura 14.23: Can Magre, una de les masies que encara queden dempeus al bell mig dels cingles de Bertí.	249
Figura 14.11: Algunes de les masies que integren el serrat de l'Ocata, a mig aire de Puiggraciós.	245	Figura 14.24: Paisatge dels cingles de Bertí, 14 anys després del gran incendi que els afectà el juliol de 2004.	250
Figura 14.12: El Clascar, una antiga casa forta, reformada a principis del segle XX, que podria ser l'antic castell de Bertí.	245	Figura 15.1: Vista de la cara nord del Montseny, mirant cap a la vall de Viladrau, des del coll de Sant Marçal, partió entre les comarques d'Osona, el Vallès Oriental i la Selva.	257
Figura 14.13: La torre de l'antic telègraf òptic ubicada al costat del santuari de la Mare de Déu de Puiggraciós.	245	Figura 15.2: Conreus herbacis en terrasses al vessant sud del Montseny, a la capçalera de la vall de Campins.	258
		Figura 15.3: Els crestalls i els afloraments rocallosos, així com els núvols baixos són una imatge típica dels cims culminants del Montseny.	258

Figura 15.4: El bosc frondós recobreix la major part de la superfície del massís. Els camins i les pistes de desembosc són les principals vies d'accés al territori i al paisatge.	258	Figura 15.16: <i>Muntanyes des del Montseny. Dia serè al matí</i> , Marià Pidelaserra (Barcelona, 1877-1946).	264
Figura 15.5: Els petits torrents semi permanents i de caràcter euro-siberià són un tret distintiu del Montseny, especialment en el context de la Regió Metropolitana de Barcelona. A la imatge, capçalera del torrent de Passavets a la tardor, entre faigs i algun boix grèvol.	258	Figura 15.17: <i>El Montseny nevat</i> , pintura de Joan Abelló (1922-2008).	264
Figura 15.6: Mapa de la unitat de paisatge del Montseny el seu context territorial.	259	Figura 15.18: Avetosa, a la cara est de les Agudes, és una formació subalpina que ateny excepcionalment el Montseny, on hi trobà un refugi després de les darreres glaciacions.	265
Figura 15.7: Vista de núvols baixos culminals al Montseny. Pel que fa a la vegetació destaca l'alzina, en primera línia, i la fageda al fons. S'observa la formació de tarteres als vessants amb major pendent.	260	Figura 15.19: El massís és poblat per un nombre respectable de masos, alguns d'ells notables per la seva mida i/o complexitat.	265
Figura 15.8: Més de 25 rieres i torrents davallen del massís del Montseny, la majoria de caràcter permanent o semipermanent, com la riera de Riells.	260	Figura 15.20: A més de les ermites i capelles, al Montseny hi juguen un paper destacat les creus que adquireixen un paper alhora simbòlic, religiós i fita referencial per a l'excursionista o visitant de l'espai.	266
Figura 15.9: El bosc caducifoli, especialment la fageda, té una important presència en el paisatge de les zones altes del Montseny.	261	Figura 15.21: El castanyer d'en Cuc, l'arbre monumental de major perímetre de Catalunya... ..	266
Figura 15.10: El coll de Sant Marçal, partió entre les comarques d'Osona, el Vallès Oriental i la Selva, és un punt emblemàtic de la carretera de Sant Celoni a Viladrau.	261	Figura 15.22: Troncs, aprofitament de llenya típic del paisatge del Montseny.	267
Figura 15.11: Vista de la Vall de Santa Fe des de Can Fèlix, on s'aprecien els horts en primer pla i la fageda amb taques de coníferes plantades al fons.	262	Figura 15.23: El cim del Matagalls, un dels cims amb més valor simbòlic del Montseny, fita dels excursionistes.	267
Figura 15.12: El conjunt de l'hostal i l'ermita de Santa Fe són un dels indrets més emblemàtics d'excursionisme i d'oci de cap de setmana al massís del Montseny.	262	Figura 15.24: Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002.	268
Figura 15.13: Imatge del vessant oriental del Montseny amb les Guilleries al fons. És destacable el contrast entre el matollar i la landa dels sòls empobrits, la fageda i les plantacions de coníferes.	263	Figura 15.25: Embassament de Vallforners.	268
Figura 15.14: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES.	263	Figura 15.26: Imatge d'una tartera, pròpia de vessant de gran pendent.	268
Figura 15.15: L'església i l'hostal de Sant Marçal formen un dels conjunts amb més simbolisme del massís del Montseny.	263	Figura 16.1: Vista de Viladecavalls, espai protegit de la serra de Collcardús, al fons es divisa Sant Llorenç del Munt.	277
		Figura 16.2: Vista de Viladecavalls i Olesa de Montserrat, al centre s'observa la zona de Ribes Blaves.	278
		Figura 16.3: L'autopista C-16 al seu pas per Viladecavalls.	278
		Figura 16.4: La riera del Morral, que recull les aigües de les rieres de Sant Jaume i de Gaià, passant pel terme municipal d'Abrera.	278

Figura 16.5: Vista des de can Ramoneda, a Rubí, amb Collserola al fons.	278	Figura 16.19: Mapa d'espais i camins protegits o catalogats de la unitat de paisatge de Xaragalls del Vallès. Font: elaboració pròpia a partir de bases cartogràfiques del DTES.	285
Figura 16.6: Mapa de la unitat de paisatge de Xaragalls del Vallès en el seu context territorial.	279	Figura 16.20: Representació de les zones d'activitat extractiva de la unitat de paisatge de Xaragalls del Vallès. Font: elaboració pròpia a partir dels Mapes d'activitats extractives del DTES.	285
Figura 16.7: Mapa geològic de la unitat de Xaragalls del Vallès. Font: ICC.	280	Figura 16.21: Representació de les àrees cremades a la unitat de paisatge de Xaragalls del Vallès. Font: elaboració pròpia a partir dels Mapes d'incendis any a any del DTES.	285
Figura 16.8: Riera de Sant Jaume, que neix a la serralada Prelitoral, en el seu transcurs entre Olesa de Montserrat i Viladecavalls.	280	Figura 16.22: Les urbanitzacions residencials són el principal impacte sobre el territori d'aquesta unitat. Vista d'una urbanització al municipi de Castellbisbal.	286
Figura 16.9: Mapa d'hàbitats de la unitat de Xaragalls del Vallès. Font: Cartografia dels hàbitats a Catalunya 1:50.00. DTES.	281	Figura 16.23: Les graves i les argiles són els materials més aprofitats a les zones d'activitat extractiva, aquest n'és un bon exemple, a Terrassa.	286
Figura 16.10: Exemple d'urbanització de baixa densitat, amb baixa qualitat paisatgística, dins el terme municipal de Rubí.	281	Figura 16.24: Representació de les futures infraestructures a la unitat segons el Pla territorial metropolità de Barcelona. Font: DPTOP.	286
Figura 16.11: Impacte paisatgístic durant la construcció de l'Autovia Orbital al seu pas per la riera de Gaià, creuant la unitat de Xaragalls del Vallès, al terme municipal de Viladecavalls.	281	Figura 16.25: Can Xercavins, dins d'un dels espais de protecció preventiva, al marge oriental de la unitat, al terme municipal de Rubí.	287
Figura 16.12: Ermita romànica de Sant Miquel de Toudell, documentada el 1157, a Viladecavalls.	282	Figura 17.1: En primer terme, l'ideal de la plana vallesana (plana ondulada, camps de secà, algun pi aïllat); al fons, el creixement de la ciutat i l'avanç de les grues. Imatge de Sabadell i el seu rodal.	295
Figura 16.13: Una de les masies senyoriales de més importància és Can Coromines, dins el terme municipal de Castellbisbal.	282	Figura 17.2: Sant Quirze del Vallès des de la serra de Galliners, dins la pròpia plana vallesana. El creixement del sòl urbà en bona mesura en forma de ciutat de baixa densitat, és palpable.	296
Figura 16.14: Una de les poques vinyes que queden en aquesta unitat a Castellbisbal.	282	Figura 17.3: Paisatge rural de la plana vallesana: Marata (les Franqueses del Vallès), amb camps de cereals, arbres aïllats, masies i una morfologia ondulada del terreny.	296
Figura 16.15: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES.	283	Figura 17.4: L'edifici de l'antic sanatori de Torrebonica (Terrassa), amb Sant Llorenç del Munt al fons. Es tracta d'un dels indrets més connotats del Vallès, escenari d'un conflicte territorial, amb motiu de la implantació d'un camp de golf. Tanmateix, era un dels indrets més representats –per exemple mitjançant quadres o fotografies– des de fa dècades.	296
Figura 16.16: La degradació del paisatge s'incrementa amb la implantació d'infraestructures i usos que no tenen en compte les preexistències. En aquest exemple, les ruïnes d'un antic mas a Rubí han passat desapercebudes als nous elements d'urbanització.	283	Figura 17.5: Caldes de Montbui és una de les poblacions emblemàtiques de la plana vallesana; simbolitza la història dilatada d'aquesta unitat: és un assentament amb origen romà, que esdevé un important node comercial durant l'edat mitjana (amb mercat setmanal), té un desenvolupament indus-	
Figura 16.17: La ciutat de Terrassa, vista des de Can Poal, amb el Montseny al fons.	284		
Figura 16.18: Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002.	285		

trial destacat i actualment està plenament integrat en les dinàmiques metropolitanes. Al seu voltant hi ha explotacions agràries en funcionament.296

Figura 17.6: Mapa de la unitat de paisatge de la Plana del Vallès en el seu context territorial..297

Figura 17.7: El Vallès cobert de boira vist des de Sant Llorenç del Munt, en una típica situació hivernal.298

Figura 17.8: El riu Tenes, un curs fluvial modest que estructura una de les valls que solquen el Vallès. 298

Figura 17.9: Paludàries (Lliçà d'Amunt) és un dels nombrosos petits llogarrets de la plana vallesana que estructurava una comunitat rural dispersa i que havia gaudit de la consideració de parròquia pròpia durant segles, consideració que amb el pas del temps va perdre. Avui dia l'indret de l'església, que articulava la parròquia, és una mena de clap agroforestal rodejat d'urbanitzacions modernes.299

Figura 17.10: El peculiar sostre del vapor Aymerich, Amat i Jover de Terrassa (dissenyat per l'arquitecte Lluís Muncunill, 1907), model del desenvolupament industrial de la Plana del Vallès i símbol de patrimonialització d'un antic establiment fabril, car ha esdevingut museu. Font: <<http://ca.wikipedia.org/wiki/Fitxer:SostreMuseuCienciaTerrassa.jpg>> [Consulta 10.03.2009]300

Figura 17.11: Nombroses explotacions agràries de la Plana del Vallès, en especial al costat, continuen destinades a la ramaderia bovina per a la producció de llet, una orientació que prové de l'inici del segle XX. A la imatge, vaques frisones a les Franqueses del Vallès.301

Figura 17.12: La masia de Can Coscó i l'ermita de Sant Valerià (Lliçà d'Amunt). Es tracta d'un conjunt típicament rural rodejat quasi completament d'urbanitzacions, situació freqüent a la vall del Tenes.301

Figura 17.13: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES.302

Figura 17.14: Joan Vila-Puig (1919): *Els pallers de Sant Quirze*.302

Figura 17.15: Fragment d'un quadre de Joan Vila-Puig, sense data ni títol coneguts.302

Figura 17.16: Joaquim Mir (1917): *Ventall. La benedicció del terme. Montornès*.302

Figura 17.17: Coberta de la segona edició d'*El Vallès. Vigor i bellesa* (1961), de Ferran Canyameres. 303

Figura 17.18: Coberta d'un llibre fonamental en la història de la construcció cultural de la imatge del paisatge de l'entorn de Sabadell: *El Rodal de Sabadell*, de Josep Rosell (se'n desconeix la data exacta de publicació, vers 1930). De retruc es considera un llibre clau per a la consolidació de la imatge particular del paisatge vallesà.303

Figura 17.19: Unió Excursionista de Sabadell (1996): *Visca el Rodal!* Coberta d'un fullet editat per Caixa Sabadell relatiu a una exposició sobre el Rodal de Sabadell.303

Figura 17.20: Coberta d'un document de l'Ajuntament de Sabadell, de 1995, sobre la protecció de l'espai agrícola i forestal del Rodal de Sabadell.303

Figura 17.21: Una de les moltes petites ermites vallesanes: Santa Justa (Lliçà d'Amunt), enmig d'un esplèndid alzinar.304

Figura 17.22: El pla de Reixac, indret de celebració del «Rocío català», amb els seus característics plataners provinents d'uns antics polvorins militars.305

Figura 17.23: El pi d'en Xandri (Sant Cugat del Vallès), amb el monestir de Sant Cugat en un segon pla i la silueta de Montserrat al fons. Aquest arbre és el símbol de la lluita contra la urbanització del rodal de la Torre Negra.306

Figura 17.24: Hortes de regadiu de la ribera del Mogent, al terme municipal de la Roca del Vallès, una de les àrees més productives de la plana vallesana que encara es manté com a espai agrari en actiu. En general hom ha urbanitzat les riberes i l'agricultura només roman als careners, de dominància secanera, però hi ha alguna excepció, com aquest cas.306

Figura 17.25: L'agrobotiga de Gallecs, un dels establiments comercials en què s'està posant en marxa l'estratègia del contacte directe entre el productor agrari vallesà i el consumidor.306

Figura 17.26: Anunci aparegut a La Vanguardia el 15.08.1886 sobre la Font del Ferro de Montcada, actualment desapareguda, en què es representa l'original silueta inoblidable –avui desmantellada– del turó de Montcada. Font: <<http://www.montcadapost.blogspot.com/>> (Consulta el 10.03.2009).307

Figura 17.27: Representació esquemàtica de les Vies Verdes del Vallès (VVV) donada a conèixer a la primera jornada VVV celebrada a Sant Celoni el 2003.	308	Figura 18.2: Masia de can Figueres, a Gualba de Dalt.	322
Figura 17.28: Des del camí romeu de Barcelona a Montserrat (GR-6), al seu pas per la plana vallesana, es pot anar albirant Montserrat, la destinació del camí romeu. Fotografia feta des de l'entorn del turó de Can Camps.	308	Figura 18.3: Camps de regadiu de blat de moro a Santa Maria de Palautordera.	322
Figura 17.29: Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002.	309	Figura 18.4: El Castell de Fluvià a Sant Esteve de Palautordera, amb una plantació d'oliveres en primer terme.	322
Figura 17.30: Extracció d'àrids a la plana del Castell de Sant Marçal (Cerdanyola del Vallès), situada a la coneguda com a via verda Sant Llorenç–Collserola.	310	Figura 18.5: Granja amb horts i conreus a la vall del Pertegàs, a Sant Celoni.	322
Figura 17.31: La Plana del Vallès ha patit inundacions molt fortes al llarg dels segles. Imatge de la històrica riuada del 25 de setembre de 1962, corresponent al pas de Montcada. Per l'engorjat del Besòs hi passa tota l'aigua que s'acumula a la seva conca fluvial i els efectes poden ser catastròfics. Font: < http://static.panoramio.com/photos/original/10500410.jpg > (Consulta el 10.03.2009).	310	Figura 18.6: Mapa de la unitat de paisatge del Baix Montseny en el seu context territorial.	323
Figura 17.32: Mostra de l'accelerat canvi paisatgístic esdevingut les darreres dècades. A l'esquerra, fotografia històrica (del 1917) del turó de Montcada, amb les restes de l'ermita i del castell al capdamunt, la silueta de la muntanya original –amb els seus 325 m primigenis–, les vinyes al piemont, l'estació de Montcada–Bifurcació i les primeres instal·lacions de l'ASLAND. A la dreta, l'aparença actual del turó, ara de 273 m i amb una topografia molt remoguda, amb pinedes en lloc de camps i un important creixement urbà al peu de la muntanya. Fonts: < http://www.montcadapost.blogspot.com/ > i < http://www.panoramio.com/photo/3117960 > (Consulta el 10.03.2009)..	311	Figura 18.7: Conreus farratgers a la zona de Can Colell, a Campins.	324
Figura 17.33: Típica aparença periurbana al nord de Sabadell: camps abandonats, erms, herbassars, edificis en construcció, qualitat paisatgística baixa, situació d'indefinició, barreja d'usos, etc.	312	Figura 18.8: Carretera que comunica Santa Maria de Palautordera amb Sant Esteve de Palautordera.	324
Figura 17.34: Cartografia de proposta del Parc Agrari del Vallès (2004), elaborada per la societat civil i amb un document tècnic sòlid que ha assolit un consens ampli a nivell social i que alguns ajuntaments de la unitat han decidit recolzar.	312	Figura 18.9: Casc antic de Sant Celoni.	325
Figura 17.35: Camp de cereals en una de les àrees de matriu forestal de la plana vallesana –el sector forestal de les Franqueses, Cardedeu i Cànoves i Samalús–, en contacte amb el massís del Montseny	312	Figura 18.10: Hotel Suïss a la plaça major de Sant Celoni.	325
Figura 18.1: Mosaic de conreus herbacis amb marges arbrats i petits claps forestals als sòls al·luvials del Rifer, amb el Montseny al fons.	321	Figura 18.11: Vall de la riera de Gualba amb petites pollancretes i careners paral·lels amb alzines, sureres i pins pinyers.	326
		Figura 18.12: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES.	326
		Figura 18.13: Àrea recreativa i d'informació del Parc Natural, a la cruïlla de la carretera de Santa Fe a Mosqueroles.	327
		Figura 18.14: Pintura <i>Casals Breda</i> , de l'autor català Josep Aragay i Blanchart.	327
		Figura 18.15: Poema de l'autor Joan Garnatxe sobre el Monestir de Breda.	328
		Figura 18.16: Bust del sacerdot, poeta i ecologista Mossén Pere Ribort i Sunyer.	328
		Figura 18.17: Petita feixa agrícola sobre un carener orientat perpendicularment al Montnegre.	328
		Figura 18.18: La Rectoria Vella és un edifici del segle XV, que es troba dintre del Parc Natural del Montseny.	328

Figura 18.19: Castell de Monclús, en el límit entre el Baix Montseny i el massís del Montseny.	329	Figura 19.7: Els espais agrícoles són gairebé tan testimonials com essencials per a diversificar i enriquir el paisatge del vessant nord de la unitat.	344
Figura 18.20: Església de Breda.....	329	Figura 19.8: De caràcter ombrívol i emboscat s'han construït edificis de tota mena enlairats sobre turons i careners.	345
Figura 18.21: Església barroca de Sant Martí, a Sant Celoni.	329	Figura 19.9: Els ferrocarrils de la Generalitat, avui totalment integrats, foren la primera infraestructura que travessà la serralada.	345
Figura 18.22: Mosaic agroforestal propi dels relleus suaus, en el camí de Campins a Gualba.	330	Figura 19.10: Vista Rica, al carener de la serralada i punt d'accés al bosc de la font groga. .	346
Figura 18.23: La plana conreada amb herbacis i prat en contrast amb la muntanya.	330	Figura 19.11: La torre de Collserola, element de gran incidència paisatgística.	346
Figura 18.24: Castell de Montsoriu.	330	Figura 19.12: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES.	347
Figura 18.25: Recorregut entre Sant Celoni i Campins.	331	Figura 19.13: El pantà de Vallvidrera és una zona humida amb un elevat valor paisatgístic, a més d'històric, arquitectònic i natural.	347
Figura 18.26: Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002.	331	Figura 19.14: Marià Pidelasserra, representació de Collserola.....	348
Figura 18.27: Les infraestructures en primer pla distorsionen la percepció immediata de l'entorn, encara que els fons escènics es mantenen.....	332	Figura 19.15: La frondositat dels boscs ombrívols del vessant nord, es fa palesa en determinades àrees.	348
Figura 18.28: El pont trencat sobre la Tordera al seu pas per Sant Celoni és un dels elements singulars del Baix Montseny.	333	Figura 19.16: La proximitat de Barcelona va propiciar, ja des de temps antics, la implantació de petits nuclis o assentaments.	349
Figura 19.1: El vessant nord de Collserola té un caràcter eminentment forestal, força contrastat amb el matollar i urbanització del vessant sud.	341	Figura 19.17: Malgrat trobar-se mig amagats existeix un ric patrimoni cultural.	349
Figura 19.2: El contrast de color i textura entre els boscos del vessant nord i la plana vallesana, cada vegada més urbanitzada, és molt patent.	342	Figura 19.18: L'ermita de Sant Medir és un element amb un fort component simbòlic, que acull un important aplec anual.	350
Figura 19.3: Els túnels de Vallvidrera han suposat, malgrat els nous connectors, una partició del massís.	342	Figura 19.19: La font groga, amb un poder evocador i simbòlic, estendard del vessant més ensorrat de la serralada.	350
Figura 19.4: A la serra hi ha nombroses urbanitzacions de principis de segle XX, quan es va iniciar la moda de les segones residències.....	342	Figura 19.20: Un gran nombre de visitants utilitzen el parc els caps de setmana.....	351
Figura 19.5: Dins del parc hi ha nombroses instal·lacions per a l'ús públic.	342	Figura 19.21: Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002.	351
Figura 19.6: Mapa de la unitat de paisatge de Collserola dins el seu context territorial.	343		

Figura 19.22: Instal·lació relacionada amb una activitat extractiva amb un impacte ambiental i paisatgístic considerable.....	352
Figura 20.1: Els careners saulonencs arrodonits i amb petites superfícies agrícoles són característics de la unitat.	361
Figura 20.2: L'abandonament agrícola dels vessants i la recolonització amb prats secs, brolles i pi pinyer és una característica de la unitat.	362
Figura 20.3: L'autopista de Mataró - Granollers ha transformat profundament el paisatge de la vall de la riera d'Argentona.	362
Figura 20.4: Els hivernacles a la muntanya són un fet exclusiu d'aquesta unitat.	362
Figura 20.5: Les mines d'aigua van tenir una rellevància enorme per proveir a la població. ...	362
Figura 20.6: Mapa de la unitat de paisatge de Serra de Marina en el seu context territorial. ...	363
Figura 20.7: Són escasses les masies que perviuen amb un lligam amb l'explotació de la terra, com aquesta masia de Badalona.	364
Figura 20.8: La vegetació del vessant sud de la Serralada de Marina està constituïda principalment per comunitats arbustives i herbàcies, amb algunes clapes arbòries, principalment de pi pinyer.	364
Figura 20.9: Els camins que solquen la Serralada de Marina es caracteritzen pel seu caràcter saulonenc i els problemes d'erosió.	365
Figura 20.10: Restes d'un poblat ibèric situat en el Turó de Castellruf (459m), proper a l'actual Badalona, veí dels poblats del Turó de Montgat, del Puig Castellar i del Turó d'en Boscà.	365
Figura 20.11: Vistes de la serra mirant cap a l'interior.	366
Figura 20.12: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES.	367
Figura 20.13: La riera d'Argentona.	367
Figura 20.14: El dolmen de la Roca d'en Toni es troba situat en el terme municipal de Vilassar de Dalt i va ser documentat per primera vegada l'any 1904 per Francesc Carreras Candi.	368
Figura 20.15: Castell de Pallafols.	368
Figura 20.16: Església de Sant Mateu.	369
Figura 20.17: Zones d'antics conreus a la Conreria, al volant de Sant Mateu.	369
Figura 20.18: El patró dominant d'ondulació del territori és un element que dona força atractiu a la unitat.	370
Figura 20.19: Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002.	371
Figura 20.20: L'urbanització difusa, força visible, arriba fins a prop dels careners.	371
Figura 21.1: Panoràmica del Pla de Barcelona des de la carretera de les Aigües.	379
Figura 21.2: El Pla de Barcelona, on es pot observar clarament l'eixample, emmarcat pel Collserola.	380
Figura 21.3: Les torres de la Sagrada Família, una de les fites més representatives de la ciutat.	380
Figura 21.4: Vista de Barcelona des del Parc Güell.	380
Figura 21.5: Imatge de la pèrgola amb plaques solars al recinte del Forum.	380
Figura 21.6: Imatge de Barcelona des de MNAC a Montjuïc.	380
Figura 21.7: Mapa de la unitat de paisatge del Pla de Barcelona en el seu context territorial..	381
Figura 21.8: «Barcelona a vista de pájaro», vista sobre el port. Alfred Guesdon, 1856. Biblioteca Nacional, Madrid.	382
Figura 21.9: Plànol de l'entorn de la ciutat de Barcelona i projecte de la seva reforma i eixample. Ildefons Cerdà, 1859. Real Academia de las Bellas Artes de San Fernando.	383
Figura 21.10: La Sagrada Família i el seu entorn l'any 1929. Es pot observar que l'esquerra de l'eixample encara està en procés d'ocupació. Autor: Josep Gaspar i Serra. 1929. Font: ICC.	383

Figura 21.11: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES.	384	Figura 22.3: La competència entre els usos agrícoles, en retrocés, i la urbanització, és molt accentuada.	398
Figura 21.12: El port de Barcelona l'any 1929. Autor: Josep Gaspar i Serra. 1929. Font: ICC.	385	Figura 22.4: La vall de Rials és el principal reducte de la denominació d'origen del vi d'Alella.	398
Figura 21.13: Quadre de <i>Garrot vil</i> de Ramon Casas, on es plasma l'ambient urbà de la ciutat.	386	Figura 22.5: Al Baix Maresme encara trobem les senyoriales cases d'indians envoltades pel conreu.	398
Figura 21.14: Carmen Amaya a les vessants de Montjuïc. Imatge de la pel·lícula «Los Tarantos».	386	Figura 22.6: Mapa de la unitat de paisatge del Baix Maresme en el seu context territorial.	399
Figura 21.15: L'avinguda Diagonal de Barcelona, nascuda al Pla Cerdà i probablement un dels primers eixos que va generar un paisatge molt característic de la ciutat.	386	Figura 22.7: El Baix Maresme destaca per l'estructura dual de 'pobles de dalt' i 'pobles de baix' que mantenen una directa relació. Aquest és un model d'assentament característic de l'edat mitjana, que tenia com a objectiu la protecció dels terratinents.	400
Figura 21.16: Barri Gòtic de Barcelona l'any 1850. La gran densitat de la ciutat, deixava clar la necessitat de superar els límits de les muralles.	387	Figura 22.8: A la unitat predominen els espais urbanitzats, amb tipologies molt diverses. Sovint els pobles de dalt i de baix fan un continu, i difícilment es reconeixen els antics límits de cadascun.	400
Figura 21.17: Les Rambles de Barcelona són el paisatge barceloní per excel·lència.	387	Figura 22.9: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES.	402
Figura 21.18: La Vila Olímpica de Barcelona va ser construïda amb dos objectius; modernitzar aquest sector urbà i satisfer les necessitats d'allotjament dels Jocs Olímpics.	387	Figura 22.10: Plaça d'Alella situada a l'antic punt de trobada de les dues rieres que travessen el poble.	402
Figura 21.19: La Sagrada Família és sens dubte un dels edificis més emblemàtics de Barcelona i dels monuments de major valor per als habitants del Pla de Barcelona.	388	Figura 22.11: Tot i que la unitat presenta diversitat de cobertes de sòl, el pes del paisatge urbà és molt evident. L'abundància de noves urbanitzacions a 'dalt' i de complexes turístics a 'baix' trenquen l'equilibri entre els espais urbanitzats i els naturals i agrícoles.	403
Figura 21.20: Imatge de la torre Agbar de Barcelona, un dels nous gratacels de la ciutat, que marca la porta d'entrada al nou districte tecnològic de Barcelona, el 22@.	388	Figura 22.12: Ramon Martí Alsina (~1880): <i>La riera d'Argentona</i> . Oli sobre tela. Font: Guasch (2005: 60).	403
Figura 21.21 Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002.	389	Figura 22.13: Rafael Pujals (1985): <i>Riera Martí Pujol</i> . Oli sobre tela. Font: < http://4.bp.blogspot.com/_Q8-afQtUKCA/SNeof1cfcRI/AAAAAAAAA44/NFQL5b8_A3Y/s1600-h/image-13.jpg > (Consulta 20.11.2009).	404
Figura 21.22: El 22@Barcelona ha tingut acollida principalment en l'àmbit empresarial.	389	Figura 22.14: Coberta de <i>Poemes de la vinya i del vi. DO Alella, vins mil·lenaris</i> , (2003).	404
Figura 22.1: El Baix Maresme i la plana de Barcelona, des de Premià de Dalt.	397	Figura 22.15: Enric Climent (1938): <i>Montgat, terra endins</i> . Font: Serveis de Cultura al Front (1938: 24).	405
Figura 22.2: Vistes des de l'extrem sud de la unitat, que limita amb la del Pla de Barcelona, mirant cap a Sant Adrià del Besos, amb la característica silueta de les tres xemeneies.	398		

- Figura 22.16: El castell de Burriac s'alça sobre el turó homònim, situat al terme de Cabrera de Mar i tocant al d'Argentona. Es una fita molt visible de bona part del Maresme central. 405
- Figura 22.17: El conjunt arquitectònic de Can Werboom és un edifici barroc i baluard, que deu el seu nom a qui en fou propietari durant el segle XVIII, Pròsper de Werboom, general i enginyer al servei de Felip V. (www.poblesdecatalunya.com)..... 406
- Figura 22.18: La densitat de torres al Baix Maresme és un dels elements més característics d'aquesta unitat. 406
- Figura 22.19: L'agricultura ha destacat històricament en la seva vessant vitícol i, sobretot, la floricultura. Aquí es concentra més de la meitat de la producció d'aquest sector a Catalunya. 406
- Figura 22.20: Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002. 407
- Figura 22.21: Les rierades sobtades i violentes que provoquen les llevantades poden arribar a ser perilloses, afavorides per la urbanització i la impermeabilització del sòl, les actuacions sobre les lleres i els marges i l'ús urbà de les lleres seques i sorrenques..... 408
- Figura 22.22: L'avinguda del Maresme a Mataró, és un dels espais que es podria veure beneficiat pel trasllat de la línia de tren a l'interior que contempla el Pla territorial metropolità. 409
- Figura 23.1: La plana litoral de l'Alt Maresme ha experimentat una forta transformació en els darrers decennis, amb un important avanç dels usos residencials i els conreus amb hivernacles. 417
- Figura 23.2: La barreja de conreus, bosc, nuclis, masos i urbanitzacions de baixa densitat és característica de l'Alt Maresme. 418
- Figura 23.3: El bosc de pi piyer i alzina ocupa el vessant marítim de l'Alt Maresme, amb alguns claps de conreu semiabandonat, que contrasta fortament amb la humanització de la franja litoral. 418
- Figura 23.4: Hivernacles en un entorn fortament transformat amb habitatge de baixa densitat a Santa Susanna. 418
- Figura 23.5: La baixa densitat d'algunes urbanitzacions és un impacte sobre el territori, que de vegades es veu augmentat pel descontrol normatiu. 418
- Figura 23.6: El segment central del litoral de l'Alt Maresme entre San Pol i Calella és especialment abrupte, i les platges disminueixen davant els tascons rocallosos, com ara la Roca Grossa o el penyal on s'alça el far de Calella. 418
- Figura 23.7: Mapa de la unitat de paisatge del Alt Maresme en el seu context territorial. 419
- Figura 23.8: Les rieres constitueixen avui les rambles de molts pobles del Maresme... 420
- Figura 23.9: La topografia i varietat tipològica fan que els pobles siguin molt contrastats a pesar de la seva dimensió relativament petita. 420
- Figura 23.10: És molt característic d'aquesta unitat la densitat i diversitat de torres fortificades, que durant l'edat mitjana van ajudar a prevenir a la població de les naus pirates. Aquesta és la torre dels Encants, edificada abans del segle XIV. 421
- Figura 23.11: El castell de Sant Pol de Mar. 421
- Figura 23.12: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES. 422
- Figura 23.13: Mural a l'entrada del cementiri d'Arenys de Mar-Sinera. Font: <<http://imatgesdesilenci.blogspot.com/2009/03/cementiri-de-sinera-de-salvador-espriu.html>> (Consulta 10.11.2009). 423
- Figura 23.14: Nicolau Raurich i Petre (1938). *Carrer de Sant Pol*. Font: Maluquer (2003: 198). 424
- Figura 23.15: Torre d'en Llobet, a Arenys de Mar també anomenada a torre del carrer d'Avall, perquè s'hi troba. El nom d'en Llobet prové del seu propietari al segle XVI. 424
- Figura 23.16: L'avinguda de plàtans que solca un dels rials afluent de la riera d'Arenys, a Arenys de Munt. 425
- Figura 23.17: El mercat de Arenys, és un edifici modernista d'Ignasi Mas i Morell, edificat entre 1911 i 1929. 425
- Figura 23.18: Els hivernacles tenen una presència important en aquesta unitat, tot i que no arriba a la densitat del Baix Maresme. 426

Figura 23.19: Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002.	426	Figura 24.13: Nucli històric del poble de Tordera.....	444
Figura 23.20: La dinàmica de creixement actual ha saturat d'urbanitzacions la serralada, arribant fins i tot a les carenes i a àmbits més visibles.	427	Figura 24.14: Contrasts de la plana deltaica amb la muntanya, els nuclis i els espais conreats.	444
Figura 24.1: La Baixa Tordera es troba delimitada per les elevacions de l'Ardenya en el marge oriental i pel Montegre en el marge occidental.	437	Figura 24.15: Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002.	445
Figura 24.2: El Castell de Palafolls, actualment enrunat, ofereix una de les millors panoràmiques d'aquesta unitat.	438	Figura 24.16: Algunes noves activitats contribueixen a l'empobriment de la qualitat del paisatge, principalment al costat de les carreteres.	446
Figura 24.3: La Tordera, l'únic riu que neix i desemboca a la Regió Metropolitana, discorre amb uns meandres característics, formant interessant illetes fluvials de sauló.	438	Figura 25.1: Urbanització al massís de l'Ardenya.	455
Figura 24.4: El conreu d'horta i regadiu té una presència important en el delta de la Baixa Tordera.	438	Figura 25.2: La Costa Brava entre Sant Feliu de Guíxols i Tossa de Mar.	456
Figura 24.5: Mapa de la unitat de paisatge de la Baixa Tordera en el seu context territorial. ...	439	Figura 25.3: Els boscos de suros i alzines recobreixen grans extensions de l'Ardenya.	456
Figura 24.6: A la plana al·luvial i deltaica de la Tordera hi ha un predomini dels conreus herbacis amb cereals de regadiu i secà.	440	Figura 25.4: Panoràmica del paisatge del massís de l'Ardenya-Cadiretes.	456
Figura 24.7: Cal destacar els conjunts de pollancre que alternen amb els camps conreats, visibles al llarg de moltes carreteres.	440	Figura 25.5: Mapa de la unitat de l'Ardenya-Cadiretes en el seu context territorial.	457
Figura 24.8: Els poblaments prehistòrics es van localitzar als indrets més elevats i defensables. Posteriorment, es van consolidar els nuclis situats a certa distància de la costa, amb una agricultura de secà.	441	Figura 25.6: Paisatge forestal del paratge de Pinya de Rosa.....	458
Figura 24.9: El caràcter deltaic de la Baixa Tordera es pot apreciar amb molta nitidesa, predominant la matriu agrícola, sobre la urbana i la forestal.	441	Figura 25.7: La Pedralta, a Sant Feliu de Guíxols.	458
Figura 24.10: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES.	442	Figura 25.8: Gràfic de la distribució dels components A-B-C a la unitat de paisatge. Font: elaboració pròpia a partir del Mapa d'usos del sòl 2002 del DTES.	459
Figura 24.11: Les zones humides són característiques del paisatge del delta del Tordera.	442	Figura 25.9: La platja de Lloret de Mar.	460
Figura 24.12: Coberta de la primera edició de <i>Marines i boscatges</i> (1903). Font: Maluquer i Ferrer (2003: 38).	443	Figura 25.10: Les carreteres que travessen l'Ardenya són molt revirades.	461
		Figura 25.11: Gràfic dels usos del sòl 1987 i 2002, representats per barres percentuals. Font: Elaboració pròpia a partir del mapa Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 i 2002.	461
		Figura 25.12: Panoràmica d'una urbanització del massís.	462

